herpy

GEKKOER

Lygodactylus williamsi

En liten, dagaktiv dverggekko i lysende turkisblått, som bare finnes i et par skogreservater i Tanzania, der den lever på skrupalmer. Skjønnheten gjorde den til en ettertraktet terrariegekko, og nettopp handelen har brakt den til randen av utryddelse. I dag er den kritisk truet og strengt beskyttet.

Familie: Gekkonidae Engelsk: Turquoise dwarf gecko Tidligere navn: *Lygodactylus picturatus williamsi* Publisert 14. november 2026

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**7-10 cm** total lengde inkl. hale
Levealder	**5-10 år**
Aktiv	**Om dagen**
Levevis	**Trelevende**
Biotop	**Regnskog**
Vanskelighetsgrad	**Erfaren**

STELL

Min. terrarium	**30 × 30 × 45 cm** L × B × H for 2 voksne dyr
Temperatur, dag	**24-27 °C**
Varmeplass	**32-35 °C**
Temperatur, natt	**20-24 °C**
Luftfuktighet	**60-80 %**
UVB	**Anbefalt** Ferguson-sone 2
Kosthold	**Insekter, frukt, nektar og ferdigfôr**
Holdes	**Parvis eller én hann med flere hunner**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Kjønnsmoden	**6-12 mnd.**
Kullstørrelse	**1-2 egg**
Inkubasjon	**60-120 dager** ved 22-27 °C

VERN OG PAPIRER

CITES	**Liste I**
EU-vedlegg	**Vedlegg A**
IUCN	**Kritisk truet (CR)**

Om arten

Lygodactylus williamsi er en av de mest fargesprakende gekkoene som finnes. Den dominerende hannen er klart turkisblå med svart strupe og oransje buk og har svarte striper over hodet. Hunnene er grønne, olivenfargede eller kobberfargede med lysere buk, og underlegne hanner kan beholde en mer dempet farge. Ungene ligner små hunner, og hannene blir først blå når de er kjønnsmodne.

Arten ble beskrevet i 1952 av den britiske zoologen Arthur Loveridge som en underart av *Lygodactylus picturatus*, men regnes i dag som egen art. Slekten *Lygodactylus* rommer mange små, dagaktive dverggekkoer i Afrika, på Madagaskar og i Sør-Amerika, og felles for dem er fine heftelameller under tærne, som gjør dem til dyktige klatrere.

Et voksent dyr er bare 7-10 cm inkludert hale, og hannene er litt større enn hunnene. Gekkoen er kvikk og nysgjerrig. Hannen viser seg fram ved å blåse opp den svarte strupen, nikke med hodet og vifte med halen.

Populariteten har kostet dyrt. Fra 2004 til 2009 ble anslagsvis 40.000 dyr samlet inn og eksportert fra Tanzania, noe som tilsvarer omkring 15 % av hele bestanden. Arten ble vurdert som kritisk truet i 2012 og kom på CITES vedlegg I i 2017. Viltfangede dyr selges fortsatt ulovlig, ofte som oppdrett, og det er en viktig grunn til at du bare skal kjøpe fra en oppdretter

du kan stole på.

Arten er ikke et dyr for håndtering. Den er liten, rask og sart og krever en holder som har kontroll på både temperatur, fuktighet og kalk.

Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd Les mer: Kjøp av dyr: oppdrett, viltfangst og transport

Utbredelse og leveområde

Arten finnes bare i det østlige Tanzania. Den er kjent fra Kimboza Forest Reserve, som også er typelokaliteten, og fra det nærliggende Ruvu Forest Reserve ved foten av Uluguru-fjellene. Begge ligger i lavlandet, omkring 170-480 m over havet.

Utbredelsen er ekstremt liten. Hele området der arten er funnet, er beregnet til omkring 20 km², og den lever bare på cirka 8 km² av det. Funn utenfor Tanzania på kartet stammer fra dyr i fangenskap.

> **Naturlig utbredelse:** Tanzania.

LEVEOMRÅDE

Gekkoen lever nesten utelukkende på skrupalmer (*Pandanus*), typisk på de store, stive bladene, der bladhjørnene gir skjul. Den er derfor helt avhengig av skogens skrupalmer og mister leveområdet sitt hvis de forsvinner. Skogen er tropisk lavlandsskog ved foten av Uluguru-fjellene.

Klimaet er varmt og fuktig med regntid og tørketid. Gekkoen varmer seg i morgensolen og trekker inn i bladene når det blir varmt midt på dagen. Den jakter på små insekter og slikker nektar, fruktsaft og vanndråper fra bladene. Verdiene for terrariet bygger på erfaringer fra fangenskap.

Stell

TERRARIET

Et par kan bo i et høyt terrarium på minst 30 × 30 × 45 cm (lengde × bredde × høyde). Noe større er bedre, for eksempel 40 × 40 × 60 cm, fordi det gir plass til en tydeligere forskjell mellom varme og kjølige soner og til mer beplantning. En hann med to hunner trenger mer plass, og ikke alle hunner tåler hverandre. Hold aldri mer enn én hann i hvert terrarium.

Innred høyt og loddrett med bambusrør, korkbark og greiner i ulike tykkelser. Stive planter som bromelier, sansevieria og små skrupalmer gir skjul og ligner leveområdet. Et bioaktivt bunnsubstrat med jord, kokosmuld og spretthaler holder på fuktigheten og bryter ned rester. Terrariet må ha ventilasjon i toppen og være helt tett, for ungene er så små at de slipper ut gjennom selv smale sprekker.

Nye dyr bør stå i karantene i to måneder, gjerne med en veterinær som kjenner krypdyr.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl Les mer: Karantene og hygiene

TEMPERATUR

Om dagen skal det være 24-27 °C i terrariet og en solplass på 32-35 °C under en halogenspot, slik at gekkoen kan varme seg opp og trekke seg unna igjen. Om natten skal temperaturen falle moderat til 20-24 °C; et mindre fall til 23-26 °C går også.

Styr halogenspotten med en dimmer eller termostat, slik at den ikke varmer opp hele terrariet, og mål med digitale termometre både ved solplassen og nederst. Et lite dyr i et lite terrarium overopphetes raskt. Gjemmer gekkoen seg hele dagen, eller ligger den matt og ubevegelig, så sjekk temperaturen.

Les mer: Varme og temperatur

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Luftfuktigheten skal ligge på 60-80 % om dagen og kan gjerne nå nesten 100 % rett etter kveldssprøytingen. Sprøyt med en fin tåke to-tre ganger om dagen, og la dråpene fordampe og overflatene tørke litt før du sprøyter igjen. Gekkoen drikker dråper fra blader, og det er den viktigste vannkilden dens. For tørr luft uttørker et så lite dyr raskt.

Like skadelig er et terrarium som aldri tørker opp, fordi det gir mugg og hudproblemer. Sørg for god ventilasjon. En vannskål er ikke nødvendig, og en dyp skål kan drukne små dyr. Bruk i stedet et flatt lokk med et par småsteiner i, og la bladhjørnene på bromeliene holde på vannet.

LYS OG UVB

Arten er dagaktiv og trenger UVB. Bruk et T5-rør på 5-6 % (Ferguson-sone 2) sammen med et vanlig dagslysrør eller en LED-lampe på omkring 6500 K. Lyset skal sitte over et nett, ikke over glass eller plast, som stopper UV-strålingen. Vær forsiktig med kraftige kompakte UVB-lamper i små terrarier, fordi de varmer mye og kan gi øyeskader hvis dyret kommer for tett på.

Ha lyset på 12-14 timer om dagen i sesongen fra mars til november og omkring 10 timer om vinteren, gjerne på en tidsbryter. Om natten skal det være mørkt. Det må være skygge og skjul, slik at dyrene selv kan velge hvor mye lys de får.

Les mer: Lys og UVB

FÔRING

Gekkoen er en liten jeger som også elsker nektar. Gi svært små insekter som bananfluer, bønnebiller, spretthaler, nyklekte sirisser og små kakerlakker. Byttedyrene må høyst være omkring 6 mm lange. Pudre insektene med kalk, og vær tilbakeholden med D3 når dyrene også får UVB.

Suppler med ferdigfôr for fruktetende gekkoer, for eksempel Pangea eller Repashy, rørt opp til en tykk grøt og servert i et lite lokk høyt oppe. Gi enten insekter annenhver dag og nektar på dagene imellom, eller ferdigfôr annenhver til hver tredje dag til voksne dyr med insekter som supplement, noe som reduserer risikoen for fedme. Følg kroppsformen til dyret. Honning og hjemmelagde nektarblandinger skal bare være en sjelden godbit.

Avlshunner har et stort kalkbehov. Sett en liten skål med ren kalk uten D3 eller knust sepiaskall i terrariet, hold den tørr, og skift den annenhver uke. Unger skal ha fôr hver dag.

ATFERD OG HÅNDTERING

Lygodactylus williamsi er livlig og nysgjerrig, men den er ikke et dyr for håndtering. Den er rask, og det stresser den å bli grepet. Nyt i stedet atferden gjennom glasset, for eksempel når hannen blåser opp strupen og nikker til hunnen.

Hannene er territoriale og slåss, så det må bare være én hann i hvert terrarium. Et par kan som regel leve fint sammen. En hann med to hunner kan fungere hvis det er plass og skjul nok, men noen hunner tåler ikke hverandre og må skilles. Følg med på bitt og på dyr som blir holdt unna fôret. Nye dyr må få vende seg til omgivelsene i ro.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Ungene ligner alle små hunner, så kjønnet kan først bestemmes sikkert når de er eldre. Kjønnsmodne hanner er blå med svart strupe, og de har tydelige porer foran kloakken i et V-mønster, mens hunnenes porer er utydelige. Dyrene vokser raskt og kan være utvokste etter 4-5 måneder og kjønnsmodne etter 6-8 måneder. Vent likevel med avl til de er omkring ett år og har nådd full størrelse på 7-8 cm, fordi eggleggingen krever mye kalk av en liten hunn.

PARRING

I terrariet følger avlssesongen lyset og varer typisk fra mars til november. Hannen frir ved å nikke, blåse opp strupen og vifte med halen. Hunnen legger de første eggene noen uker etter paringen. Gi henne en vinterpause på tre til fem måneder med under 10 timers lys og gjerne uten hannen, slik at hun kan bygge opp kalkreservene igjen.

Tenk deg om før du avler. Arten er kritisk truet. Før nøye bok over paringer, egg og klekkinger.

EGGLEGGING OG KULL

Hunnen legger 1-2 små, hardskallede egg om gangen, typisk hver tredje til fjerde uke i sesongen. Antallet kull i året varierer mye.

Arten limer eggene fast på underlaget, for eksempel inni bambusrør, på planter eller på ruten, og når skallet er herdet, kan de ikke flyttes uten å gå i stykker. Gi derfor hunnen flere eggleggingssteder som kan tas ut av terrariet, for eksempel korte bambusrør, korkrør eller små rør av ugjennomsiktig plast. Hunnen må ha rikelig med kalk og fôr, ellers blir hun raskt utmattet. Går hun ned i vekt, så sett avlen på pause.

INKUBASJON

Egg i et uttakbart rør flyttes sammen med røret over i en liten, ventilert boks med fuktig vermikulitt eller et kunstig substrat i bunnen, uten at røret vendes. Sitter eggene fast i terrariet, inkuberes de på stedet under et lite, ventilert beger, slik at ungene ikke forsvinner eller blir spist. Luftfuktigheten skal være omkring 60 %, og luftehullene må være så små at ungene ikke kan

slippe ut.

Ved 22-27 °C klekkes eggene etter 60-120 dager, avhengig av temperaturen, og tiden kan være kortere i den høye enden. Arten har temperaturavhengig kjønnsbestemmelse. Ved 21-24 °C i gjennomsnitt blir det mest hunner, ved 26-27 °C begge kjønn og ved 28 °C og over mest hanner. Tallene bygger på erfaring, men de forklarer hvorfor det er så mange hanner i handelen.

Les mer: Inkubasjon av egg

OPPDRETT AV UNGER

Ungene er bittesmå når de klekkes. Flytt dem straks bort fra de voksne, som kan spise dem. Bruk en liten, tett oppdrettsboks eller et lite terrarium der alle sprekker er lukket, og innred med tynne greiner, skjul og planter. Sprøyt daglig, og gi samme temperatur og UVB som til de voksne.

Første fôr er bananfluer, spretthaler og nyklekte sirisser, og det skal være fôr hver dag. Gi også litt ferdigfôr. De første ukene er dødeligheten høy, særlig hvis hunnen har manglet kalk. Hold ungene enkeltvis eller i små hold av samme størrelse til kjønnet kan sees, og skill hannene når de blir blå.

Helse og vanlige feil

Lygodactylus williamsi er liten og sart, og det er oftest kalk, fuktighet og varme som går galt. De typiske problemene er:

- Kalkmangel (metabolsk beinsykdom), særlig hos hunner som legger mange egg. Det ses som bløde kjever, krumme lemmer og skjelvinger. Gi rikelig med kalk og UVB.
- Uttørking hvis luften er for tørr, eller sopp og hudproblemer hvis terrariet aldri tørker opp.
- Overoppheting i et lite terrarium med for kraftig lampe.
- Slagsmål mellom hanner eller bitt mellom hunner. Skill dyrene straks hvis det er skader.
- Øyeskader fra kraftige UVB-lamper som sitter for tett på dyret.
- Svake, sultne unger. Fôr dem daglig med svært små byttedyr.

Gekkoen er så liten at sykdom raskt blir alvorlig. Søk veterinær med erfaring på krypdyr hvis den går ned i vekt, ligger slapt eller ikke vil spise. I fangenskap lever arten i gjennomsnitt omkring 5 år og opptil 10 år.

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.